

Fortsatt løgnspredning

NÅ VIA HUMANETISK FORBUND

Av Sander Arnell

Vi er omsider blitt eldre menn, vi som kom levende ut av østfrontens helvete. Vi er godt herdet og kan tåle meget. Men er det rimelig at vi, etter over 50 år og endt «soning», umælede skal finne oss i å bli utsatt for en ustoppelig trakassering, forfølgelse og løgnspredning like til graven - og enda lenger?

Våre falne, og de som etterhvert er døde, kan ikke forsvare seg. Men de fleste av oss som ennå lever, er ikke så skrøpelige, hverken fysisk eller mentalt, at vi ikke evner å protestere mot løgnene på en passende og effektiv måte.

Historieforfalskere og

sensasjonslystne medier har i alle år hatt oss som skyteskive. Den siste som er kommet på banen, er publikasjonen «Fri Tanke», medlemsbladet for Humanetisk Forbund i Norge. Utgaven av 14. september 1999 presenterer en utrolig råttent artikkel og en forsidemontasje som fortjener kommentar og reaksjon.

Så vidt jeg vet, har ganske mange av oss meldt seg inn i Humanetisk Forbund, i den tro at dette var en menneskelig, anstendig og sannhetssøkende bevegelse. Jeg har selv vært medlem i et titalls år. Men nå skal det være slutt på medlemskapet, uten at jeg derved behøver å revidere mitt livssyn.

For straks å forutskikke

konklusjonen på denne artikkelen, vil jeg oppfordre alle «våre», også familie og venner, til å melde seg ut. Det bør få konsekvenser, også økonomiske, å bidra til løgnspredning og diffamasjon (spredning av injurier. Red. anm.).

Den nevnte artikkelen er så tendensiøst spottende og deler av forsidemontasje så falsk at det er grunn til å reagere kraftig. Teksten på forsiden er denne: *Norske SS-menn vender tilbake*. De tok frivillig del i Hitlers utryddelseskrig mot slaver og jøder på Østfronten. -

Og inne i bladet står som overskrift på artikkelen: *SS-menn på gamle trakter. Kampanje for å renske* Forts. side 8 ➡

Revisjon av lands- svikoppgjøret vil komme - uansett

Av E. L., Oslo

Når dagens eldregenerasjon kaster tilbakeblikk på vårt århundre, er det viktig at senere generasjoner derav kan få et balansert bilde av vår politiske samtid. Dette århundrets store tragedie for Norge er den fem år lange tyske okkupasjonen og de følger det fikk. Ca. 50000 nordmenn ble dømt for «landssvik» etter lover avfattet av eksilregjeringen i London.

Landssvikanordningen som ble gitt 15. desember 1944, og som skulle gjelde

fra 8. april 1940, ble lenge holdt hemmelig. Høyesterettsdommer Einar Hanssen uttalte i Høyesterett at «den ble overhodet ikke søkt gjort bekjent for almenheten, tvert om ble anordningen holdt hemmelig helt til etter landets befrielse. Inntil dette tidspunkt var således anordningen ukjent for alle andre enn noen få innviede.» Se «Norsk Rettstidende», side 31.

Prost A.M. Hedem hadde et innlegg i «Farmand» nr. 45, 6. nov. 65 med overskriften: «Uroen omkring rettsoppgjøret.» Han anfører

her bl.a. følgende: «Jeg gjør her oppmerksom på at vår høyst ansette juridiske professor, Jon Skeie, offentlig i skrift og i dagspressen hadde hevdet at det lovverk rettsoppgjøret var bassert på, var grunnlovstridig og dessuten at både lagmann Solem og Høyesterettsjustitiarius Berg var ugilde som dommere, siden de hadde vært engasjert ved utarbeidelsen av det anvendte lovgrunnlag...»

Jeg gjør videre oppmerksom på hva eksilregjeringens finansminister, Paul Forts. side 8 ➡

Skal vi tåle løgnene om frontkjemperne?

Tiden må nå være inne for en kraftig reaksjon

Er det fordringsfullt av oss å håpe på en kraftigere reaksjon mot løgnene om frontkjempernes angivelige forbrytelser på østfronten? Er det fordringsfullt av oss å kreve personer som fremsetter slike påstander stilt til ansvar for sine uttalelser?

Spørsmålene fremsetter vi etter et intervju «Rakkestad Avis» har hatt med frontkjemperen Håkon Glosli, hvor en leser kommer med angrep som er i den grad injurerende at et søksmål ikke vil kunne tapes, - trass i vår skepsis til norsk rettsvesen i slike saker.

For at en sak skal kunne bli reist forlanges en personlig politianmeldelse fra fornærmet part, - og vi vil tro dette ikke vil by på vansker. Vi sender «ballen» over til representanter for våre frivillige.

I dette nummer av Folk og Land har vi gitt god plass for intervjuet med Håkon Glosli og etterfølgende leserinnlegg i «Rakkestad Avis».

Vær glad dere beholdt livet våren 1945

Av lektor Arne Rolle, Spania

Det er ikke mange av oss blir så godt dokumentert tidligere jøssinger som vil som i denne lille boken. betale hundrede kroner for å Norske sykesøstre i tyske kjøpe seg denne redselsfulle Røde Kors - fengslet og pisk - for selvpisking: Foran hundset ved hjemkomsten. meg ligger ferdiglest den lille boken av tidligere NS-mann, senere respektert rektor Johs. Myhren: *Skyldig? Uskyldig?* Om «landssvikoppgjøret» i Norge.

Patetisk lesning. Man blir så matt. Alle slags følelser raser inne i en; mest skam over vår egen oppførsel i 1945. Forsinket medlidenhet med våre hjelpeløse ofre, NS-folkene, frontkjemperne, de hårløse jentungene som hadde forelsket seg i pene tyske soldater på galt tidspunkt, deres avkom. Medlidenhet - ja. Skam - ja, og sorg når det forferdelige

Hadde de gjort presis samme barmhjertighetsarbeidet for sårede og døde i engelsk Røde Kors - ja, så hadde mobbens mottakelse vært jubelrop ved hjemkomsten. Sjefen for zoologisk hage i London, professor Desmond Morris, har i sin bok «Den nakne ape» og flere andre bøker detaljert påpekt hvor uhyggelig lik apenes og menneskenes oppførsel er. I detalj likt. Genematerialet henimot 90-95% fysisk og mentalt identisk. Den 93. apeart, mennesket...

NS-folk har nå i over 50 Forts. side 4 ➡

DEBATT TIL ETTERTANKE:**Motstandskampen var mer et oppgjør nordmenn imellom enn en kamp rettet direkte mot okkupantens interesser***(fra tidsskrift Norsk lægeforening nr. 19 -99)*

Anders Chr. Gogstad og Teresa Victoria Løvold publiserte to artikler i Tidsskriftet nr. 17/1999 om enkelte medisinske forhold ved rettsoppgjøret etter krigen - en om den sosialmedisinske side ved oppgjøret (1) og en om sykehuset ved Ilebu landssvikfengsel (2).

Som bakgrunn for sine vurderinger har forfatterne en beskrivelse av den stemning som rådet i Norge i frigjøringsdagene. Denne stemningen oppfatter de som en reaksjon på hvordan folk hadde hatt det under krigen. Dette omtaler de så i noen få ord.

Etter min mening bør man være tilbakeholden og meget forsiktig med en slik kort og unyansert karakteristikk av fem krigsår. Dette rører ved mange menneskers mest intense opplevelser og deres skjebne, og kan lett avstedkomme en ny diskusjon om okkupasjon, landssvik og rettsoppgjør. Jeg var 16 år i 1945 og har et bevisst forhold til mange av krigsårenes forferdeligheter. Skulle jeg beskrive dette, ville jeg, og sikkert mange med meg, bruke helt andre ord enn dem Gogstad og Løvold bruker. Følgelig ser jeg på rettsoppgjøret etter krigen med andre øyne enn hva disse forfatterne gjør. For ikke å starte en slik diskusjon skal jeg holde mine ord for meg selv.

To opplysninger i den første artikkelen (1) bør likevel kommenteres. At det forfatterne kaller «massepsykose i frigjøringsdagene» var forsterket av reportasjer om tyske konsentrasjonsleirer. Vel visste man i mai 1945 at mange nordmenn døde i tyske konsentrasjonsleirer, men konsentrasjonsleirenes fulle gru og deres redsler ble ikke alminnelig kjent før måneder

senere.

Forfatterne hevder at Norge er det tyskokkuperte land i Vest-Europa som reiste påtale om landssvik mot relativt flest av sine borgere. Da er det et annet tall som interesserer meget, nemlig: Hvor mange gikk fiendens ærend i hvert av de okkuperte landene? Det er grunn til å tro at en slik sammenlikning kan være smigrende for Norge. Og da kan man kanskje fremheve at her fikk alle prøvd sin sak rettslig.

Carl W. Janssen
Bergen

A. Gogstad svarer:

Jeg takker Carl Janssen for hans tankevekkende innlegg. Nå var ikke hovedtemaet å drøfte bakgrunnen for folkeopinionen i den nære etterkrigstid. Vi ser at vi kunne ha utdypet dette mer, men vi fant ikke plass nok innen de opptrukne rammer for publikasjonene.

Omfattende revisjoner av myter om okkupasjonstid, rettsoppgjør og etterkrigstid har vært i gang i de senere år. Som vi innledningsvis gjør oppmerksom på, og Janssen også peker på: De som opplevde okkupasjonstiden, enten de var barn eller voksne, kan vanskelig frigjøre seg fra sine egne forutsetninger, og personlige holdninger til stoffet vil uvegerlig prege både fremstilling og fortolkning av et så følelsesladet emne. Det blir lett sårede følelser.

Undertegnede var 17 år gammel i 1940. Egne opplevelser hører ikke hjemme her, men inntrykk og erfaringer fra frivillig militærutrustning i gymnaset i 1939 før tjeneste som sambandsoffiser i Forsvarets sanitet med russiske krigsfangerepatrering som-

mer. I Norge skulle «hjulene erindringsspor. Vi er få voksne «tidsvitner» tilbake som engasjerer oss i denne forskning. Noen av oss ser det som en viktig oppgave også å bidra til å avlive visse myter om okkupasjonstiden for at historiefortellingen skal bli riktigest mulig, av hensyn til våre etterkommere.

Janssen antyder også noe som peker hen imot mytologiske forestillinger. Det omfattende rettsoppgjøret i Norge antas å ha vært mer omfattende, fullstendig og rettfærdig enn i andre land, der tallrike samarbeidspartnere kanskje slapp billigere unna. I Norge ble således 633 av 100 000 innbyggere dømt til fengselsstraff, i Frankrike 94, i Danmark 374 og i Nederland 419 av 100 000 innbyggere (1). Likevel var det bare vel 8% av de landssvikdømte i Norge som fikk dom for straffbare handlinger av grovere karakter i henhold til straffeloven. Resten ble mer dømt for holdninger enn handlinger. For de 92 000 som var satt under tiltale, ble saken henlagt eller frikjennelse fant sted for ca. 35 000 - de aller fleste «økonomiske landssvikere». Mot de minst 120 000 som frivillig tok arbeid på tyske anlegg og industrier ble det ikke reist tiltale, heller ikke mot de over 1000 bedrifter og enkeltpersoner som var medlemmer i Tysk-norsk handelskammer, ei heller mot de tallrike tjenste- og embetsmenn som lydige ble i sine stillinger under Quisling-styret i alle fem år. Intet av dette var nemlig i strid med folkeretten. 5000-6000 yngre menn og 500 kvinner deltok også på tysk side under krigen. Nasjonal Samling hadde til sammen mer enn 60 000 medlem-

mer. I Norge skulle «hjulene holdes i gang», og den tyske krigsmaskin og økonomi i Norge arbeidet stort sett uforstyrret. Motstandskampen var mer et oppgjør nordmenn imellom enn en kamp rettet direkte mot okkupantens interesser. Tallene må også sees på bakgrunn av de begrensede tap Norge led under krigsårene. De samlede tap i døde, inkludert vel 3000 sjøfolk og ca. 1000 falne nordmenn på tysk side, utgjorde i alt kanpt 11 000 personer - 0,34% av befolkningen den gang.

Til sammenlikning må minnes om at Russland tapte 6% av befolkningen og Polen 17% under den annen verdenskrig.

Myten om vår egen fortrefelighet i nasjonsperspektiv bør i høy grad revideres, men som vi har referert, den har kanskje vært nødvendig i en nasjonsoppbyggende periode.

Anders Gogstad
Helle

Tanker om en NS-revolusjon

Av Hansine på Ellingsrud

Jeg har nettopp lest en bok om opprøret i Ungarn, nemlig Micheners «Broen over Andau».

Da mange andre (utenom Ungarns kommunistiske parti) ville støtte revolusjonen, fikk de dette svar:

«Vi setter pris på at du vil hjelpe oss, men vær så snill å holde deg unna. Denne revolusjonen må føres abso-

lutt rent. Det er bare kommunister og arbeidere som må kjempe, for da kan ikke Sovjet anklage oss for å være fascister».

«I seks år foret USA oss med frihetspropaganda. I seks år trampet russerne oss ned i sølen. Vi hadde ikke ærlige aviser, vi kunne bare stole på det som dere fortalte oss.

Da vi reiste oss til revolt for de tingene som dere hadde bedt oss kjempe for, hvor mange amerikanere gikk da i bresjen for å hjelpe oss? Ingen. Da tyskerne i Øst-Berlin gjorde opprør, og da polakkene gjorde opprør i Paznen, hvor var amerikanere? Under vår revolusjon var dere tause. Det var taust langs Donau og i USA og i De forente nasjoner».

Vi ser av denne bok at de ungarske frihetsopprørere altså var kommunister, som fra begynnelsen av hadde sympatisert med Sovjet, men senere hadde fått nok av dem. Deretter ble de frihetshelter, slik våre egne arbeiderparti-politikere ble det for sitt arbeide i England. Dersom nå NS under okkupasjonsårene hadde fått nok av tyskerne (og det fikk vi sannelig) og hadde laget en revolte, så vet vi hvordan det var gått. Vi var så visst ikke blitt noen helter på det. Tvertimot ville jøssingene nyttet høvet til, sammen med tyskerne, å knekke oss fullstendig.

Hvordan gikk det meg og andre som under okkupasjonen gikk ut av partiet som en protest mot tyskernes løftebrudd? Jo, vi ble ydmyket og forhånnet, - og den stående bemerkning var: «Dere rodde dere i land, da».

Bokens forfatter omtaler de første flyktningbølger som mindreverdige folk som i utlandet gjorde Ungarn mer skade enn gagn. De hadde ikke kjempet. De flyktet av feighet eller for å få bedre kår. Akkurat som mange norske som «måtte rømme til Sverige», og som kom hjem som helter. ●

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
KJELL BLICH SCHREINER
Telefon 61 33 20 87

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).
Giro: 0808.5164504

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- pr. spalte mm. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE

LØGNENE OM FRONT- KJEMPERNE

Løgnene om norske frontkjemperes angivelige krigsforbrytelser fortsetter. De hittil verste påstander fant vi for kort tid siden i «Rakkestad avis», hvor en leser kunne fortelle at nordmenn «deltok i mordaksjoner flere steder i Russland», og at «pøbelorganisasjoner som Den norske legion, Germanske SS Norge og ikke å forglemme SS divisjon Wiking var med og spredte lidelser og nød».

Ikke med en stivelse opplyser han *hvor* og *når* krigsforbrytelsene ble begått, - eller hvor det under rettsoppjøret i 1945 kommer frem tiltale mot frontkjemper som i sine avdelinger har begått slike ugjerninger.

Betegnende for hans ondskapsfulle, løgnaktige påstander er at Germanske SS Norge trekkes inn i det hele som deltakere i «mordaksjonene» i Russland, da han i sin allvitenhet burde ha kjennskap til at Germanske SS Norge faktisk var en liten organisasjon her hjemme, som aldri var i nærheten av fronten.

Når det gjelder Den norske legion som kjempet på Leningradfronten bør vel bemerkes at legionærer flere ganger etter krigen har vært på de gamle kampområder, - dette etter innbydelse av krigsveteranene de kjempet mot. Tidligere fiender har også vært på gjestevissitter i Norge.

Noe slikt ville neppe forekommet hvis nordmenn hadde deltatt i mordaksjoner og andre redselsgjerninger på deres hjemsteder.

Og så har vi da SS-divisjon Wiking.

«Denne divisjon la for dagen brutalitet og råskap det gikk fryktsomme meldinger om», skriver allviteren, og han fortsetter: «Denne divisjon var en av de verste og det var nordmenn som utgjorde en stor del av klientellet».

Heller ikke her dras frem eksempler på divisjonens krigsforbrytelser, hvor også nordmenn deltok.

Det bør vel her kanskje understrekes at divisjonskommandøren, general Felix Steiner, ble løslatt fra krigsfangenskap allerede i 1948, - altså ikke stort lenger enn hva en norsk Røde Kors-søster måtte sone etter å ha pleiet sårede soldater fra begge sider under krigen. Ikke mange kjenner til at Wiking-generalen, sammen med De. Franz Riedveg, von Kleist og prins av Preussen senere fikk i oppdrag av det amerikanske krigsakademiet West Point å forberede opprettelsen av Bundes-

Jeg er ingen nazist

Herr redaktør!

Med hvilken rett kaller den samlede presse meg og alle andre NS-folk for nazister?

Uten rett overhodet. For det første føler jeg intet som helst fellesskap med den «nazist» som etter krigstidens hysteriske pressehets har skapt. Man har tegnet et bilde av et menneske som med begeistring går inn for vold og undertrykkelse, som iherdig motarbeider alle sosiale fremskritt og som prinsipielt forfølger alle som mener noe annet.

Jeg kjenner hverken meg selv eller mine venner igjen.

Ingen som ønsker å tale sannhet kan vise til et eneste tilfelle der NS i tredveårene grep til vold. Derimot ble vi

Av T. M., Oslo

ofte utsatt for rød vold.

Under okkupasjonen kjempet vi for å skape forhold som kunne redusere krigens vold til det mulige minimum og beskytte den norske kvinne og mann mot krigens og voldens følger. Sosial rettferdighet og folkelig solidaritet var alltid et av våre hovedmål både før og under okkupasjonen.

Respekt for såvel individuell som nasjonal egenart, både andres og vår egen, var selve kjernepunktet i vår tenkning.

Den annen hovedgrunn til at jeg ikke er og ikke ønsker tilfelle der NS i tredveårene å kalles nazist er denne: Dette ordet betegner entydig

den tyske nasjonalsosialisme, og for min del er jeg - dypt, inderlig og bevisst - en nordmann og ingen tysker.

Om forholdet mellom Nasjonal Samling og den tyske nasjonalsosialisme skriver Quisling i forbindelse med den meget omtalte partisplittelse (Fritt Folk 8/4 1937):

«Disse folk som nå står utenfor bevegelsen, arbeider forsåvidt deres politiske ideer angår, for en ytterliggående «nazisme» som vi ikke vil ha i vår bevegelse, og som vi ikke ønsker virkelig gjort i vårt land - hverken hva mål eller metoder angår. Vi vil ikke ha noen åndsfattig kopi av utlandet. Vår bevegelse bygger på norsk grunn. Vi må her i Norge skape oss en selvstendig utforming av den nye tids tanker og orden.»

For di dette i alle år var Quislings, bevegelsens og min egen holdning, kommer jeg alltid til å ta avstand fra ethvert forsøk på å kalle meg nazist. ●

24. oktober

Av Kai Normann

Vi bøyer vårt hode og minnes dypt i vårt hjertes grunn dagen, en dag i oktober, Førerens skjebnestund.

Ja, ennu kjenner vi sorgen, avmakten, harmens glød da han som var eneren blant oss møtte en ufortjent død.

Vi bøyer ærbødig vårt hode og minnes en modig mann, den sterke og hederlige, ærekjær, stolt og sann.

Han lik Tor Foleson støtte merket i jorden, en brand! Så segnert han under fanen. Den står der i Norges land!

Inkonsekvenser

Av Tor Holm

I 1977 var det mye skrik og protester mot utenlandske arbeidere på kontinentalsokkelen. L.O.-lederne ropte høyest og krevde at det utelukkende måtte brukes norske arbeidere.

Men da USA for å sikre amerikanske skipsverft ville preferere amerikanske skip i oljetransporten skrek de opp om diskriminering og proteksjonisme.

Her i Norge vil de sosialistiske partier oppheve karaktersystemet i skolene.

Ganske utrolig etter å ha

Forts. side 12 ➡

wehr. Dette skjedde i 1952, og oppdraget ble avsluttet 2 år senere. Generalen har flere ganger besøkt USA etter krigen, og i det amerikanske krigsakademi henger et bilde av ham på veggen. Hadde det vært den minste sannhet i divisjonens angivelige krigsforbrytelser tror vi nok at han var blitt hengt opp et ganske annet sted - uten glass og ramme. ●

Vær glad dere beholdt livet våren 1945 ...Forts. fra side 1

år ofret alt av penger og krefter på å dokumentere at det såkalte landssvikoppjøret bygde på juks og ikke jus. Nå til sist er så godt som alle ærlige forskere enige med NS-folkene i dette: Den norske arbeiderpartiregjeringen var av de mest marxistiske i hele Euopa. Den mottok endog pengetilskudd fra Moskva før 1930. Minst mulig penger til forsvaret, gjorde lite eller ingenting for å forhindre selv de frekkeste engelske forhånelsene av vår norske «nøytralitet» 1940. Slik kan det bli et tvilsspørsmål om det var vår regjering eller tyskerne ved sin innmarsj, som hadde krenket nøytralitetsregler.

Så den totale forvirring i denne vår marxistregjering 9. april 1940: På Elverum samme dag drøftet et sammenrasket Storting om vi skulle gjøre som danskene; forhandle med tyskerne uten kamp. Under landssvikoppjøret blir dette vridd til at vår regjering hadde fått en «Elverumsfullmakt» (sic!) til å fortsette krigen fra London, hvordan det enn måtte gå i Norge med våre gutter uten militæropplæring. Og så fra London leke både regjering og Storting, gi lover, gi lovene tilbakevirkende kraft - en råskap å regne allerede fra Romerrikets tid hos alle kulturmasjoner. Og så tvangssende alle russiske eks-krigsfanger, estlendere, latviere, litauere rett tilbake i armene på duoen Stalin/Berija for å bli skutt bak første lagerskur ved hjemkomsten. (Det var *det* (returneringen) undertegnede som tolk og secondløytnant i den britiske armé var satt til våren 1945, mens andre løp etter vettskremte småpiker for å snauklippe dem på grunn av «ikke god nasjonal holdning»).

Visste ikke Mc. Milan, som fant på dette, visste ikke den norske regjering - som spyttlikkende fulgte Londons befalinger, at Stalin sommeren 1942 hadde

utgitt verdenshistoriens mest umenneskelige dagsbefaling (*Prikaz 227 og 270*): «Skutt blir den som overgir seg! Hans familie skal ikke ha mat!» Se vitenskapelig dokumentasjon i boken av den russiske professor A.M. Samsónov: «Znatji pomnitj dialog istorika's tsjitaljelijem. Forlag: Izdatjelstvo polititsjiskoi literatury. Moskva 1988, ISBN 5-250-10001-6. Opplag 200 000. (Undertegnede har i tillegg til historie, geografi og norsk også russisk hovedfag fra Oslo Universitet).

Kort og godt: A/S Historisk Forlag med sin lille avis, Folk og Land, har vunnet fram med sitt sannhets-søkende arbeid om det juridiske *juks* våren 1945. Værst er jo påstanden om at Norge fortsatt var i krig med Tyskland etter 10. juni, 40. (Helt presis klokken 2400 den 9. juni 1940). Da overga vi oss, lovet ikke mer å gripe til våpen mot Tyskland så lenge krigen varte. Endelig fredstraktat er noe annet. Det har vel ikke England ennå undertegnet med Tyskland. Ethvert rettenkende menneske bør forstå at man ikke høytidelig på kongens ordre undertegner et kapitulasjonsdokument for så å pigge av raskest mulig til London og over radio si: Vi fortsetter krigen herfra! Vi blåser i hva vi har undertegnet! Vi blåser i Haagkonvensjonen av 1907 som vi også har undertegnet.

Er så vi tidligere jøssinger flau over hva vi slik jukset i hop i hui og hast fra 1940 og frem mot 1950, ja, fremdeles? Nepp. Alt var den gang å anse som nødvendig for å redde stumpene av Norge, gullet og handelsflåten, som engelskmennene ellers ville ha forsynt seg med. Vi måtte late som det forelå en «Elverumsfullmakt». Vi måtte late som om underskriften vår fra 9.6.-40 bare gjaldt våre soldater på Bjørnefjell ved Narvik. Vi måtte late som om Norge var i formell

(løgn) og reell (sant) allianse med England. Hva farken interesserer gammel romerrett, Haagkonvensjoner, underskrifter i Tondheim eller annen ukjent møkk oss jøssinger i 1940 når 90% av det norske folk ikke ville vite av tyskerne. Les Desmond Morris, kjære Johs Myhren, dersom du fremdeles ikke forstår noe av dette. Så slipper du å gå så bitter, så bitter omkring. Så er du glad for at du ikke ble hengt våren 1940 eller sendt til et norsk Vorkhuta. Dersom tidligere NS-folk hadde greid å sette seg inn i hva disse 90 prosentene følte 8. mai 1945, da hadde de i dag ikke følt bitterhet, men jublende glede ved å være i live. - Og enda få stillinger i det offentlige fra 1950!

Da jeg leste rektor Myhrens stolte utsagn om at omtrent ingen tidligere NS-mann angrer noe som helst på sitt medlemskap under krigen, da gikk det liksom en lammelse gjennom min hjerne. Hvert år reiser jeg (ulovlig) omkring i Russland og naborepublikkene og møter presis samme reaksjon hos nesten alle kommunister. De angrer ikke noe over sitt stolte medlemskap i SSSRs kommunistparti. Liksom rektor Myhren med tårevåt stolthet i sin bok gjengir Quisling *Partiprogram* 1933, slik lyser begeistringen av kommunistene i Russland som i dag ligger i ruiner av marxistisk ideologi.

Fellestrekkene mellom de russiske stalinister og dem vi jøssinger så på som norske Hitlerbegeistrede (NS), er dette:

Når det kommer en verdenskrise med arbeidsløshet, overbefolkning og nød, samler stadig større folkemasser seg om en *tilbakevenden til fortiden*. I Tyskland var det tilbake til middelalderbegeistring og militarmisme. I Russland var det drømmen om urfelleskapet i den gamle MIR, kollektivismen, landsbyfelles-

skapet. I Norge var det Quislings (oppvokst i Norges mest avsides dal oppi Telemark) romantiske begeistring for *vikingetiden*, erobring av *«lebensraum»*, ta tilbake Grønland fra danskene! Steinaldersk solkors på jakkeoppslaget, vikingesverd og skjold som forlagsmerke på bøker de utga om hvilket som helst emne. Det gjevaste for Hamsun og Quisling og NS var *garden* oppi lia og langt inne på heia. De første medisinerere som meldte seg til Østfronten, skulle få velge en *gard* ved hjemkomsten som *premie*. Var det ikke så? Vi jøssinger levde i et annet århundrede. Vi rocket «Swing it maister'n swing it», mens dere i NS kledde dere i bunader fra anno korstogene (sølja, krona, hodeplagget) og vagget traurig i middelaldersk ringdans med sang om Olaf Tryggvason. Så kom under krigen i tillegg til dette opprinnelige NS-åndsliv av anno 1890 og folkehøgskuletankar om norskdom, også et mere militaristisk tillegg fra NS sine Håvamålbegeistrede i syd. Vi så på Håvikveien, ei mil fra Narvik, unghirden fra Narvik i svarte militæruniformer marsjere med glødende øyne og hinkende av gragsår for Den ariske rase og en stolt død i en piggrådvase: Tysk påvirkning inn i NS, nifst å se 1940-45.

I slutten av sin bok trygler den hjelpeløst kloke, velstuderte, topp-hederlige, toppvelmenende rektor Myhren - med idealene høyt i sky - om forsoning med det norske folk. Han ender boken med salmesang. Å snakke med de russiske kommunistere om forsoning er en umulighet. Dersom min kollega i folkeopplysningens tjeneste, Johs Myhren, og alle andre ihuga gamle NS-folk ikke kan begripe at de *sto for idéer som det norske folk etter hvert i løpet av 5 okkupasjonsår til de grader fikk i vrangstrupen*, da er forsoning umulig. Medlidenhet

med NS er noe annet. Nasjonalsosialismen og dens mildere avlegger under krigen, NS, stod for idéer som var en anomali i verdenshistorien, idéen fra en tilbakestående jordbrukskultur. Forstå at dere representerte noe forhistorisk! Forstå at dere skulle ha hoppet av, hoppet ut av partiet NS allerede høsten 1940. Den nøkterne onkelen min, han Erling, gjorde det - og slapp straff.

For min unge iver som stalinist og NKP-medlem til 1965, ivrig propagandist for sigd og hammer over den hele jord, slapp jeg all straff. Jeg har bare følt aktelse i det egalitære, fremdeles halvvrøde Norge. Den 93. apeart gir ikke mye rettferdighet ape mot ape. Dere NS-folk ble straffet. Jeg slapp i 1965 med skrekken og skammen.

Angrende Arne Roll
Calle Sol 122, Torreta 3
Torrevieja, Alicante, Spania

Abonner

på

Folk og

Land

til et

ungt

menneske!

Om å beholde livet

Med optimistisk hilsen til Arne Roll

Av Hakon Warendorph

Lektor Arne Roll, som jeg har den glede å betrakte som mer enn en nær bekjent, har en artikkel i dette nummer av F&L. Det er inspirert av Johs Myhrens bok: «Skyldig? Uskyldig?» fra 1998. Jeg har fått redaktørens tillatelse til nedenstående «utenfor tur»:

Rolls fortid som kommunist er vel kjent - ikke minst på grunn av hans egen «omvendelsesberetning». Et ærlig dokument som jeg vet er en human og realistisk erkjennelse av en sannhets søker. Han har akseptert det omfattende materialet som NS-folk, forskere, journalister og andre frittstående skribenter har fremlagt i bøker og artikler... En del av disse aksepter gjelder krigen og oppgjøret. Det er velbegrunnet også av Roll. Når det gjelder de tidligste NS-folk og Quisling og «de harde 30-årenes» realiteter, som disse forholdt seg til, er hans aksept tydelig betinget - hvis den overhodet er tilstede.

Vi mener ikke at Roll skal slutte opp i fortidens rekker, men den lettvinde spas han har med de nasjonale strømninger som rørte seg i Norge - som i andre land - rimer ikke helt med hans omvendelse. Disse strømninger var en klar reaksjon på marxismens utvisking av det nasjonale. De nasjonale følelser hørte kun Sovjetstaten til. De russiske kommunister var pompøse på det området. Der dreide det seg ikke bare om bunader og hardingfele. På Den Røde Plass var det ikke bare folkedans, men massive panserformasjoner og flydrønn som fanget oppmerksomheten.

Det var en del som så fremtiden i dette skremmende perspektiv, som hadde lest de skremmende beretningene fra det lukkede paradis. Vi hadde lest *Russland og Vi* (Qisling) og *Jeg taler for de tause* (Tsjernavin) og meget annet. Jeg tror

ikke det behøver å utdypes. Roll vet det bedre enn de fleste. Han har også sett virkningene rent materielt for det russiske folk og på det. Det har foregått en tragisk redusering - for noen ødeleggelse - av livsdyktighet og ansvarfølelse. En uavvendelig følge av ansvarsfrarøvelse og ensretting.

Dette var Quisling smertelig klar over. Han hadde sett vrangsidene på nært hold. Den skare av nordmenn som «fulgte» ham, var veletablerte og samfunnsengasjerte mennesker, og langt fra underdogs. De var også godt orienterte og hadde sett en utvikling som i avskrekken de grad syntes å ligne veien mot Sovjet-Norge. De tok ropene: «Med Sovjet for Norge» alvorlig. Dette var i en tid da dansen rundt Gullkalven for noen og Kampen for å overleve for mange, var realiteter. (Over 20% arbeidsløse, gårdbrukerkonkursene, fattigvesen, matlapper, streiker og opprørstendenser). Det er en for midabel misforståelse av Roll når han hevder at det var et ønske om å vende ryggen til fremtiden og for tape seg i en svunnen tid som fenget og samlet NS-folkene. Tvert i mot var det fremtiden - en bedre fremtid for folk og land som var budskapet og målet.

Det fremgikk av NS-programmet, av foredragene, av sangene og av våre ønsker og håp.

Jeg skal fare lett over lektorens beskrivelse av våre fritidssysler og klesdrakt. Denne lille spøk er ikke representativ for hans vanligvis så underbygde argumentasjon. Noe annet er viktigere: Johs Myhrens syn på forsoning er ikke allemannsvei blant NS-folk. Mange - de fleste - vil si: «Vil noen forsone seg med oss - og dermed mener ha omgang med oss uten reserverasjoner av politisk art - tar vi imot en utstrakt hånd. Men vi forhandler ikke!»

Hva Johs Myhren mener med og om forsoning, vil han sikkert meddele oss og sin yrkesbroder, lektor Roll, så fort han får anledning. At han (Myhren) har tryglet noen om noe, har jeg liten tro på.

Til slutt: Når Arne Roll med det vell av kunnskaper han har og med det humane rettferdighetssyn som nå er hans ledetråd, gir sin artikkel overskriften: «Vær glad dere beholdt livet våren 1945», så burde det være en anklage. En klar fordømmelse av 90% (Rolls tall) av det norske folk. Det er tross alt drøyt - spør du meg.

Personlig føler jeg liten bitterhet, men til tider stor forundring over mange landsmenn. ●

BETYDELIGE MENNESKER

Av Kjartan Vik

Virkelige betydelige mennesker, eller la meg heller si; særpregede karakterer, går enten til bunns eller til topps her i livet. Tilfeldighetenes spill avgjør her i vesentlig grad hvilken vei det går.

Bare det middelmådige mennesket, fortausmennesket, som alltid bare er en tilskuer foran livets scene, har sin uforanderlige skjebne. Dette menneske vet til enhver tid hva som møter det bak neste sving. Ingen overraskelser, ingen dybder eller høyder formår å rokke dets sikre fotfeste på den brede, asfalterte veg. Det har en angst for stien som bærer oppover, fordi den rummer en fare for å styrte ned. Men det seirer.

Du kjenner dette ettermæle: Han etterlot seg bare venner. Han var ikke betydelig nok til å ha noen fiender. Dertil kreves karakter og personlighet.

Men hvilket menneske er lykkeligst? ●

Frem med dem

Av Wilh. R. Ovind, Drammen

Vil be om at dere nå arbeider mere for å finne frem til de som virkelig jobbet og tjenete store penger på tyskerne under krigen. Dette har ikke kommet godt nok frem.

Hvis dette emne blir virkelig belyst vil andres «gjeringer» bli bagatellisert i forhold. Hvis en bok om dette er skrevet om dette vil jeg gjerne få kjøpt den. Hvis ikke, få en dyktig journalist til å skrive en slik bok, - selvsagt med de skyldiges navn. Det er sikkert tyske kilder som kan oppgi mye om dette, og som kan fortelle hvor mange dager krigen ble forkortet grunnet norsk innsats for tyskerne på norsk jord. Dette burde interessere alle unge, særlig dem som er interessert i okkupasjonstiden, - slik den i virkeligheten var.

Deres artikkel om «kampen om tyskernes pengesekker» var fin, men det må bli en bok.

(innlegget forkortet, red.)

Red. svarer:

Allerede i 1946 kom det ut en bok om det norske næringsliv og dets nære samarbeide med tyskerne under okkupasjonen. Boken het «6 kolonne» og ble skrevet av Helge Krog. Forfatteren var på den tid en kjent kulturkritiker i dagspressen og sterkt fryktet blandt kolleger for sine skånselsløse litteraturanmeldelser.

Norske forlag var lite lystne på å utgi boken om det tysk/norske samarbeide og ukjente krefter måtte ta på seg utgivelsen.

Et skrift som vakte stor oppmerksomhet på Vestlandet var «Bergenske-saken» (to utgaver) som dokumenterte Det bergenske dampskibsselskaps, - og spesielt direktør Thomas Falck jr.'s, virksomhet under okkupasjonen. Politiet i Bergen gjorde en kjempejobb hvor

meget «mudder» kom frem i etterforskningen. Alt beskrevet i skriftet som ble utgitt av daværende bestyrer ved sjømannsskolen.

Til stor forbauselse ble saken «droppet», - og i stedet fikk direktør Falck for-tjenestemedaljen.

Han fikk neppe noen medalje av *tyskerne*, men *Folk og Land's* redaktør opplevet under et møte i Norsk-tysk selskap at han mottok et digert sølvskrin med sigarer av den tyske havnesjef som takk for godt samarbeide. ●

Gjør kjent navnene

Av Arild Holter, Troms

Kjære Folk og Land

I nr. 5 fant jeg en svært interessant artikkel om «Deutsche Handelskammer in Norwegen».

Mange vil ha stor interesse av å få vite navnene på de mange norske næringslivs-størrelser som gjennom sin tilslutning til kammeret tilbød tyskerne sine tjenester under okkupasjonen.

Folk og Land har i de siste måneder kommet med atskillige «friske» avsløringer av lignende forhold, - hvor navn er oppgitt.

Hvorfor ikke også disse? Er folkene for mektige, - selv for *Folk og Land*?

Red. svarer:

Folk og Land er i besittelse av den fullstendige fortegnelsen over norske bedrifter som på eget initiativ sluttet seg til Deutsche Handelskammer in Norwegen under okkupasjonen.

Over 1000 navn på bedriftseiere og ansvarlige ledere er medtatt.

Det sier seg selv at avisen vår ikke kan gi plass for alle, men etter de mange henvendelser vi har fått, også fra venstreradikalt hold, har vi i dette nummer tatt med noen få tilfeldig utplukkede navn. ●

En frontkjemper forteller

«RAKKESTAD AVIS» INTERVJUER HÅKON GLOSLI

Dagspressen later til å ha brutt tausheten omkring frontkjempernes innsats i kampen mot kommunismen og den sovjetiske ekspansjon i Europa.

Flere aviser har i sommer vist dem stor interesse

Det sies at bortimot 15000 nordmenn meldte seg til tjeneste for å kjempe på tysk side i løpet av andre verdenskrig. Mellom fem og seks tusen av disse reiste ut i krigen som frontkjemper. Ti kom fra Rakkestad.

En av dem var Håkon Glosli. Han var 16 år da krigen kom, og han meldte seg til tjeneste som 18-åring i oktober 1942. Hvorfor?

Frykt for Stalin

- Som bondegutt fikk jeg tidlig en sterk aversjon mot kommunismen, ikke minst på grunn av Stalins behandling av russiske bønder. Frykten for sovjetisk ekspansjon i Europa og ønsket om å bekjempe kommunismen var typiske beveggrunner blant norske frontkjemper, forteller Glosli.

- Hva med hensynet til Norge, som var okkupert av den makt du valgte å kjempe for?

- Vi trodde på Quislings tanke om at den tyske okkupasjonen av Norge ville opphøre etter krigen. Vi trodde at Norge ville få tilbake sin selvstendighet så snart krigen var over. Men først måtte kommunismen bekjempes. Det sovjetiske angrepet på Finland i november 1939 var forferdelig, og vi oppfattet det som et klart faresignal med tanke på hva som kunne skje videre.

Den norske legion

Glosli ønsket å reise til Finland for å delta i kampene der, men ble fortalt at han var fysisk uskikket til tjeneste i skjegerkompaniet. Han ble derfor sendt til tje-

neste i reservekompaniet for den norske legion og reiste med båt til Tyskland den 20. oktober 1942.

- Vi var 180 norske soldater i et kompani under tysk befal, og vi hadde rekruttjeneste i Frankrike frem til januar 1943, hvorpå vi reiste til Lettland (Latvia) og deretter til Nürnberg under oppbyggingen av pansergrenaderregimentet i divisjon Nordland. I august 1943 ble vi fraktet med tog til Kroatia, hvor vi kom i kamp for første gang.

Etter en måned fikk Glosli permisjon, og han reiste tilbake til Norge, hvor han fikk gulsott. Tre måneder senere reiste han på ny ut i tjeneste. I mellomtiden hadde regimentet blitt forflyttet til Leningrad, så Glosli fikk beskjed om å reise østover straks han innfant seg i Berlin.

Raksting falt

- På det tidspunkt hadde russerne begynt sin offensiv. Førstekompani hadde bare tre mann igjen (av cirka 180) da jeg ankom. Mitt eget kompani var redusert til 20 soldater. Nye kompanier ble bygd opp av de resterende mannskaper, og vi ble så satt inn i kamp like vest for Narva. Den første jeg så falle i strid var en raksting, en kar som het Kongsbakk. Han var sanitetssoldat og ble truffet i magen. Jeg fikk senere høre at han omkom på et lasarett i Tallinn etter kraftig sovjetisk bombing.

På kvelden den 25. februar 1944 kom Gloslis enhet i hard kamp, og en av nestlagførerne, en hollender, ble såret. Han hadde noen tid forut tatt seg av Gloslis bror, Ivar, som i en annen kamp-

gjennom intervjuer uten egne giftige kommentarer.

En av disse er *Rakkestad Avis* som 16. juli møtte frontkjemperen Håkon Glosli og lot ham fritt fortelle sin historie til leserne.

situasjon hadde blitt truffet i hodet av en granatsplint, og han ba nå Glosli om å gjengjelde tjenesten.

Ble såret

- Jeg sørget for å bringe ham til lasarettet sent på kvelden. Dagen etter ble jeg selv såret. Vi fulgte en ammunisjonstransport tilbake til fronten da vi ble angrepet. Vi hørte granatene komme, og etter at to soldater foran meg var blitt såret, var det min tur. Jeg ble truffet av granatsplinter i høyre armen. Vi ble så fraktet til et lasarett i Thüringen. Der møtte jeg endelig broren min. Han ble snart friskmeldt og sendt til Finland, hvor han deltok i kampene frem til Finlands kapitulasjon. Selv reiste jeg tilbake til Norge og ankom Fredrikstad den 6. juni, på invasjonens dag. Jeg ble så operert - nervene i armen måtte syes sammen - på Aker sykehus. Jeg ble deretter liggende på sykehuset frem til frigjøringen.

Dømt for landssvik

- Hva skjedde for ditt vedkommende etter frigjøringen?

- Jeg kom hjem til Rakkestad den 8. mai, og den 10. mai kom hjemmefrontmennene i Rakkestad for å hente meg og mine brødre. Vi tilbragte en natt på potettørkeriet i Rakkestad, før vi ble kjørt til en skole i Askim hvor vi var innesperret frem til bøndene i området fikk behov for hjelp i forbindelse med slåttonna. Det var en fin form for samfunnstjeneste, sier Glosli, som senere på høsten ble stilt for retten tiltalt for landsforræderi.

- Vi hevdet i rettssaken at

vi hadde meldt oss frivillig til fienden og at dette var lovlig siden. Norge hadde kapitulert den 10. juni 1940. Det argumentet vant lite gehør, og vi ble dømt som landssvikere. Selv fikk jeg en relativt mild dom, halvannet års tvangsarbeid, på grunn av noe som skjedde i løpet av min permisjonsperiode i 1943. En tredje bror av meg, Per, var blitt arrestert som hjemmefrontmann her i Norge, og han satt innesperret på Grini. I 1943 sørget jeg for å få ham frigitt, og dette talte til min fordel i forbindelse med domsavgivelsen etter krigen.

Urettferdig

- Hva tenker du om rettsoppgjøret?

- Jeg synes at deler av det var urettferdig og at det med fordel kunne ha fått et mindre omfang. For meg dreide krigen seg om å kjempe mot kommunismen, og jeg betraktet aldri andre nordmenn om fiender. Dessuten kjempet vi for et selvstendig og fritt Norge. Jeg vil dog tilføye at jeg ble godt behandlet i Rakkestad etter at straffen var sonet. I 1952 ble jeg gitt en arbeidskontrakt av Rakkestad kommune, og saksbehandlingen her var svært ryddig og real. Min fortid ble ikke brukt mot meg, sier Glosli.

Omkring 1 000 norske frontkjemper falt under den andre verdenskrig.

Så langt Rakkestad Blads intervju.

Reaksjoner:

F.o.L. hadde nok ventet at Rakkestad avisens intervju med Håkon Glosli ville møte

motstand fra de mange som ønsker at seierherrenes historieskrivning skal råde grunnen alene, og slik også i dette tilfelle. Likevel gledet det oss at flere av leserne kom på banen med mot og vilje til egne meninger.

Vi har sakset noen av innleggene, og først av alle presenterer vi allviteren **Gunnar Rist-Christensens** utrolige påstander og direkte løgner om norske frontkjemper.

Han skriver:

- 16. juli kunne RA smykke med en forside med et prangende foto av en forhenværende frontkjemper fra distriktet. Nevnte frontkjemper lar oss vite at han ingen ting angrer på hva han var med på. Han nevner flere frontkjemper fra Rakkestad, blant annet en bror. Meget interessant får man si. Som alle andre norske nazister syntes han at rettsoppgjøret etter krigen var høyst urettferdig. Behandlingen og straffen for hard.

Hva tror de egentlig, disse karene som etter endt frontkjemperkurs i Holmestrand og Jessheim uten blygsel avla eden til Hitlers Nazi-Tyskland? Et skrekkelig regime som savner sidestykke hva angår råskap og grusomhet. De nevnte karer iførte seg fiendens uniform, og deltok i mordaksjoner flere steder i Russland. Pøbelorganisasjoner som «Waffen SS den norske legion», «Germaniske SS Norge» og ikke å forglemme SS-div. Wiking var plutselig en realitet, en skremmende sådan. SS-div. Wiking la for dagen brutalitet og råskap det gikk fryktomme meldinger om. Denne divisjonen var en av de verste, og det var nordmenn som utgjorde en stor del av klientellet. Disse organisasjoner var med og spredte lidelse og nød innover i Russland, hvor de herjet hensynsløst. Herrene Risnes og J. Lie var stolte av sine bolde norske helter som var

En frontkjemper ...

Forts. fra side 6

med og kjempet «tappert». Av V. Quisling fikk de tildelt medaljer for utvist «tapperhet». Den samme V. Quisling lovet dem gård og grunn når seieren var vel i havn.

Vel akkurat det ble ikke noe av, og gudskjelov for det.

På en plakate fra krigens dager står det å lese: «Glem ikke din æresgjeld til frontkjemperne».

Det bør bemerkes at frontkjemperne i stor utstrekning også ble brukt som vaktmannskaper over arresterte motstandsfolk og jøder under krigen. I likhet med sine tyske læremestere spar- te de ikke på slag og spark i tjenesten. Her lå de på linje med Hird-karene. Frontkjemperne gjorde også tjene- ste som grensevakter langs grensen til Sverige. Disse karene sitter idag og tenker og sutrer over hvor forferdelig de er blitt behandlet. *En kan bli kvalm av mindre:*

De samme karene eier ikke fnugg av skamfølelse. De har ingen ting lært av historien, dessverre for dem. Straffen de fikk var svært mild for manges vedkom- mende. Akkurat *det* burde de være takknemlige for der de går og nyter tilværelsen i et fritt Norge.

Til slutt i dette innlegget vil jeg rette en takk til Petter Sverstad Eriksen og Pål Mathisen, som på vegne av Norges Forsvarsforening har hatt et par innlegg i RA. Innleggene var befriende lesning. Korrekt og godt skrevet.

Takk for det!

Men, deres innlegg er dessverre møtt med ironiske, spydige og usakelige skittbemerkinger fra enkelte som visstnok foretrekker å trykke gammel-nazistene til sitt bryst. Ulmer det fort- satt i f.h.v. nazi-kommunen Rakkestad? Det ser slik ut, hvilket er å beklage... ●

«Frontene kranbler»

Av Carl-Erik Larsen i Rakkestad Blad

Etter 60 år driver «frontene» enda og kranbler. Det som forundrer meg er: Hvordan skal man kunne skrive histo- rie, når de som var front- kjempere, medlemmer av Nasjonal Samling (NS) og andre som deltok på tysk

side ikke kan intervjues, skrive eller si noe som helst? Men milorg/hjemme- frontmenn kan si nesten hva de vil. Ofte kommer de med historier og eventyrfortel- ling, ikke det som egentlig skjedde. Hvorfor jeg kan si det? - jo fordi dette har opp- tatt meg de siste tyve år, og

jeg har intervjuet flere hun- dre personer, (ikke bare rak- stinger). Det er seierherrene som skriver historien, taper- ne kan holde kjeft. Mye av det jeg har på data, lyd og videobånd kan ikke brukes. Historiene spriker og ofte forstår man at det ikke kan være riktig. Man glemmer også etter så mange år. Det er underlig at de som vant krigen har så forskjellige ting å fortelle, selv om de var på samme sted? på 60- og 70-tallet var det umulig å intervju folk som deltok i 1940, etter hvert er de blitt ganske snakkesalige.

I alle intervjuene jeg har av Hjemmefrontfolk, tidli- gere militære, privatperso- ner med mer, har alle stått fram med navn. Ingen av dem jeg har intervjuet på den gale siden vil stå fram med navn. Da synes jeg at intervjuene er verdiløse. Man må sette «ansikt» på artiklene. Kun en dame jeg intervjuet stod fram i Rak- kestad Avis for noen år siden, og hun har virkelig fått gjennomgå her i byg- den. Mange burde skamme seg!

På Hjemmefrontmuseet tok jeg opp alle foredrag i mange år. Gang på gang var det folk fra hjemmefronten og militære som fikk stå og fortelle. Ingen frontkjemper har enda sagt noe på museet i Rakkestad. Skal man ikke drive med historie på et museum? Etter hvert ble jeg så lei av å høre om aprildagene, Fossum bru, våpen- slipp og ikke minst aksjon «Betongblanding» at jeg sluttet å ta opp dette. Men disse foredrag fortsetter, det er som en vekkelse. Hvis jeg kom med forslag om inter- vju med NS folk/frontkjem- pere ble det store protester. Men Hjemmefrontmuseet i Rakkestad ønsket en tysk soldat hjertelig velkommen i fjor. Hvorfor? Vi så et bilde i RA hvor tyskeren gikk i gatene i Rakkestad med Hjemmefrontmuseets folk

på slep. Jeg tror ingen front- kjempere blir like godt mot- tatt.

Da jeg fikk se et intervju i RA med en frontkjemper fra bygda, visste jeg at det ble en storm av leserbrev. Hvor- for skal ikke frontkjemperne og NS folk få si sin mening om det som skjedde? Han kom i allefall ikke med ukvemsord om andre men- nesker. En av dem som skrev om frontkjemperen ble kvalm (fremhevet med store bokstaver), sto å lese. Dette synes jeg var lite pas- sende fra en voksen person.

Rakkestad Avis har siden det ble et krigsmuseum i Rakkestad hatt hundrevis med artikler om hvor flinke gode nordmenn var under krigen. (Videre kan man le- se om rettsoppgjøret i sam- me avis (1946) hvor de fles- te blir omtalt med fullt navn.) Rakkestad Historie- lag, har et hefte på 100 sider som forteller noe om «kri- gen» i Rakkestad. Aldri noen proteserte på det, men kommer det en frontkjem- per inn i spaltene, da blir det bråk.

Man får ikke folk fra Nasjonal Samling, front- kjempere og andre til å si noe, fortelle noe, eller skrive noe, når man protesterer på denne måten. Videre trodde jeg at de to flittige unge skri- bentene fra Norges For- svarsforening ville se krigen fra flere sider. Da jeg første gang leste deres innlegg trodde jeg herrene var 80 år gamle.

Mange bygder og byer skriver nå bygdebøker om emnet okkupasjonen i nær- miljø, men dette blir ikke balansert stoff, hvis bare seierherrene og «gode nord- menn» kan si hva de mener. La alle komme til orde, så får det være opp til redaktø- rer og bygdefokforfattere og redigere stoffet. Til slutt får man selv danne seg en mening om hva som skjed- de. ●

FRONT- KJEMPERNE

Av Dgr. i Rakkestad Blad

Jeg tror Håkon Glosli (i et intervju i RA) når han påstår at han, og sikkert flere front- kjempere i tysk tjeneste, deltok først og fremst som antikommunist. Ut fra egen politisk og vel ideolo- gisk grunnholdning. Det er så klart ingen grunn til å kimse bort de sterke følel- sene Sovjet-Unionens an- grep på Finland skapte hos unge såvel som eldre her i landet. Frykten for Josef Stalins despoti var reell. Ingen tvil om dét. Men svært mange var nok rett og slett unge offer for herrefol- kets krigspropaganda.

Glosli har også rett i at landssvikoppgjøret, totalt sett, neppe er noen blomst i norsk rettergangshistorie. Eksemplene er mangfoldi- ge. Her må de bare ligge. «Små» fikk svi, de «store» gikk fri, er det sagt.

Men: Jeg er uenig med Glosli når han hevder at frontkjemperne ikke kunne være å betrakte som forræ- dere - all den tid Norge etter kapitulasjonen ikke var i krig med Tyskland. At de, om jeg har forstått ham rik- tig, bare valgte side i en storkrig som sto om Euro- pas fremtid.

Norges monark og «hans hus», og en demokratisk innsatt regjering, var i eksil i England. Derfra ble det,

tross det militære nederlag i 1940, oppfordret til fortsatt væpnet kamp. Mot okkupa- sjonsmakten og en konstitu- sjonsfientlig NS-junta. En ikke uvanlig krigsutvikling. Akkurat «kapitulasjonen» er følgelig, etter min mening, frontkjempernes svakeste forsvarsargument. At ung- dom tok konsekvensen av sin holdning til nazismen kontra kommunismen som krigsdeltagere, avtvinger re- spekt. Jeg har i hvertfall ing- en problemer med en slik innrømmelse. Omkring ett tusen av dem ga livet eller er oppgitt som savnet, i meningsløsheten. Mange av dem som overlevde var livs- varig fysisk skadet, og at frontopplevelsene psykisk må ha vært et virkelig kors å bære i alle år etterpå - bør si seg selv. Slik gjør krigen ingen forskjell på uniformer. Det er derfor nærmest umenneskelig ikke å vise noen forståelse for deres skjebne. Av samme grunn er det min ringe personlige oppfatning at de som falt, burde få en minneste noe sted for etterlatte - eventuelt ennå levende foreldre - og krigskamerater. Det har aldri vært noen skam ved å stå æresvakt for beseiredes falne.

I akkurat dét kan det ligge usagte erkjennelser om kri- gens galskap, og muligheten til endelig forsoning. ●

Fortsatt løgnspredning ...Forts. fra side 1

Hitlers bødler. -

Enhver østfrontkjemper vet at dette er en helt uhyrlig løgnaktig påstand, en forvrengning av sannheten om vår innsats. Vi lot oss ikke bruke til slike formål, hverken i divisjon Wiking eller i andre formasjoner. Vår plass var i forreste linje, natt og dag i kamp med en tallmessig overlegen fiende, med alt hva det innebar av redsler, lidelse og død.

Men i artikkelen hånes også våre falnes minne og vårt arbeide for å hedre dem med monumenter - i Russland, Ukraina, Finland, Ungarn, Østerrike, Baltikum, Tyskland og her hjemme. Med skadefryd fortelles at vår stedfortredende gravplass i Bamble er blitt «rasert». Det må være frustrerende for pøbelen å få vite at vi allerede da bronseplaten ble støpt, sikret oss kopier. Den store varden av naturstein er vel antagelig for anstrengende for sveklignene å gå løs på.

Artikkelforfatteren mener at vi «feirer oss selv» ved å reise minnesmerker. Dette er, mildt sagt, en uanstendig påstand. Heller ikke er minnesmerkene «politisk motivert», hvilket han synes å tro.

Minneplaketten ved Rovaniemi over falne nordmenn i fortsettelseskrigen i Finland har sin egen historie.

Den ble forsøkt stanset av forhenværende stortingspresident Benkow. Men de finske myndigheter lot seg ikke diktere av ham i et indre anliggende. Nordmennene ble av finnene ansett som våpenbrødre i en skjebnekamp. Benkow har tydeligvis den merkelige vrangforestilling at nordmenn i Finland og andre fronter i Sovjetunionen sloss mot jøder. Det er en løgn. Tvertimot burde det være kjent av enhver historisk interessert at jøder ble forfulgt og massakrert i det gamle tsar-Russland og diskriminert i den senere Sovjetunionen.

Lignende forhold er kjent i Polen og andre østeuropeiske land. Kort; divisjon Wiking hadde ingen del i jødeutryddelse!

Videre må det være ytterst pinlig for våre motstandere her hjemme å erfare at det er reist et stort minnesmerke over divisjon Wikings falne ved Uspenskaja i Ukraina. I de senere år er det arrangert over 30 veteranreiser til Russland, Ukraina og Kaukasus, og vi er blitt mottatt som venner, både av lokalbefolkningen og av russiske veteraner. Det skåles i vodka og ropes «drusjba» (vennskap). Flere norske kamerater har deltatt i reise- og i høytideligheten ved monumentet i Uspenskaja. Tror noen her hjemme virkelig at vi hadde fått en så god og vennlig mottagelse hvis vi hadde oppført oss som svin dengang under krigen?

Også i Kaukasus ble vi naturligvis godt mottatt, likesom under krigen, da folkene der betraktet oss som befriere fra det sovjetiske åk. Nå bombes det påny dernede. Vi kunne allerede dengang for 57 år siden observere at sovjetiske fly bombet til ruiner landsbyer oppe i fjellene, hvor oppsettige stammer hadde tilhold, og hvor ingen av våre styrker fantes.

Som eneste, ynkelige dokumentasjon viser artikkelen i «Fri Tanke» en liten demonstrasjon med plakater i Krasnoje Selo, fotografert av «reportere» som skjulte seg i buskene. Man unnses heller ikke for å vise et bilde av presten Jevgeni Jefimov og fremstille ham som «antisemitt».

I artikkelen finnes også denne formulering: «At divisjon Wiking stod bak flere grove forbrytelser mot menneskeheten later ikke til å spille noen rolle». Hvor har forfatteren dette fra? Var han selv på østfronten? Ikke det? Da kan han bare holde munn. Wiking besto av elitesoldater, underlagt Wehr-

macht og fryktet av den røde hær. Men vi hadde ingen del i de forbrytelser som foregikk langt bak frontene, og som var helt ukjente for oss.

Det ene bildet i fotomon- tasjen på forsiden av medlemsbladet er et typisk eksempel på skammelig sovjetisk krigspropaganda. Bildet skal angivelig vise en henrettelse, foretatt av tyske soldater. Alle som har lest Shapi Ollobievs bok «Det hendte hos oss», vil forstå at «soldatene» spilles av sovjetiske kommisærer iført uniformer fra tyske krigsfanger.

Ollobiev skriver (side 208): «Hele tiden arbeidet en planmessig ledet og energisk gjennomført propaganda, beregnet både på den egne befolkning og de allierte. — Den gemene utnyttelse av nyheten om de forbrytelser mot folket som bolsjevikene selv hadde begått, men som de nå konsekvent beskyldte fienden for og således høstet sympati fra hele verden - *den er et mesterverk av løgnpropaganda.*»

Nå, dette får være nok om den famøse og løgnaktige artikkelen.

Det er grunn til å minne om hva alle uhildede historikere nå vet, at Vest-Europas skjebne hang i en meget tynn tråd før de alliertes invasjon over Kanalen, 6. juni 1944. Hvis den ikke var lyktes, ville sovjetarméen ha nådd helt frem til Atlanterhavskysten - og norskekysten. Ifølge Kravchenko (og flere) stod 20 millioner (og flere) stod 20 millioner mann i Sovjetunionen klare til å invadere Vest-Europa.

Det er allikevel ikke mitt anliggende her å referere til et titall historikere (hvorav få norske) som gir et mer nyansert bilde enn det våre hjemlige, selvgode historieforskere presenterer. En av dem, den utrettelige skribent professor Magne Skodvin, som her i bladet engang fikk tittelen «Historiker i særklasse», burde revidere sine skrårige oppfatninger. Han kunne for eksempel

Revisjon av ...Forts. fra side 1

Hartmann, hadde anført på side 177 i sin bok «Bak fronten», nemlig at det i regjeringen ikke hadde vært noen meningsforskjell om den tvingende eksilregjeringens lovgivning i okkupasjonstiden var «juridisk gyldig.» Sitat slutt.

Professor Jon Skeie uttrykker i sin bok om rettsoppgjøret bl.a. følgende: «Ingen av de nevnte anordninger har noen rettsgyldighet. Om alle gjelder at deres innhold ligger utenfor rammen av Kongens lovgivningsmyndighet. Og de anordninger som bestemmer nytt eller skjerpet ansvar, er ugyldige også av den grunn at de strider mot grunnlovens § 97; «ingen lov må gis tilbakevirkende kraft.»»

Som en kuriositet kan nevnes at til l'ste avdeling juridicum våren 1946 ble denne oppgave gitt i Statsforfatning: «Grunnlovens § 97 på strafferettens område.» Flere av kandidatene som fikk gode karakterer i de øvrige fag, hevdet i oppgaven at de provisoriske anordninger utferdiget i London under krigen ikke kunne ansees å stride mot Grunnlovens § 97, da de måtte kunne forsvares ut fra prinsippet om den konstitusjonelle nødrett. De som hevdet dette *strøk til eksamen.*

Så over til storpolitikken. Den 26/04 1955 skrev Sendemann Einar Masing i «Nationen» følgende:

«Etter undersøkelseskommisjonens og Scharfenbergs avslørende publikasjoner er

betenke at unge norske menn bidro til å demme opp for flommen fra øst. Hvis det ikke var lyktes de allierte å stanse den ved Elben, ville kanskje også han og hans familie fått en ublid skjebne og havnet som fanger i Sibir - under navnet Skodvinovitsj.

Jeg gjentar; meld dere ut av Humanetisk Forbund! ●

det ikke mulig å komme forbi den ting at ved siden av vestmaktenes i og for seg legitime maktpolitikk var det våre egne ledes uerfarenhet med hensyn til den slags politikk som drog oss inn i krigen. Da ulykken var skjedd, måtte disse, for ikke å miste sitt ansikt, legge skylden på den *andre* krigførende parten. Det var denne som ble skurken i fortellingen. For dem som hadde lokket oss - vestmaktene - var dette en ekstra triumf.»

Tilbake til landssvikoppgjøret.

De ca. 50000 nordmenn som etter 8. mai 1945 ble dømt for landssvik, ble pådyttet at: «tiltalte var klar over at vi (Norge) befant oss i krig med Tyskland».

I den anledning gjengis en tale holdt av h.r. advokat Hans Schøth som forsvarer lagfører G.J., Oslo den 28/08 1947 i Oslo Byrett. Aktor var Ole K. Bache. Dommer: Moltke Spilleth. Neskrevet på stedet av E.V., Smestad.

Ærede dommer:

Da dommen nu har falt, og vi således er ferdig med saken mot G.J. tar jeg meg den frihet å si den ærede rett noen ord, hvilket jeg nu kan gjøre, da det ingen innvirkning kan ha på J.s dom.

Det er helt feilaktig og meningsløst av Dem, herr dommer, og juridisk ufor- svarlig at dommere og retten daglig på grunn av en parole fra høyere hold søker å pådytte hvert medlem av Nasjonal Samling den oppfatning at vi var i krig, og at han forstod dette eller burde ha vist det, og at han bistod fienden med råd og dåd.

Gjennom den offentlige granskningskommisjon, som nu har utgitt sine betenknings trykt og således offentlig tilgjengelig for alle, er det fastslått at regjeringens møtet i Tromsø den 08/06 1940 ga regjeringen og Kongen, da de måtte rømme landet, alle myndig-

Forts. side 9 ➡

Revisjon av ...Forts. fra side 8

het og makt til generalissimus Ruge.

Det er senere fastslått at generalissimus Ruge, hærens overkommando, kapitulerte betingelsesløst og endog ga tyskerne store innrømmelser.

At rettene og dommerne ikke vet den ting, men fortsatt forsøker å presse de tiltalte til å «burde ha visst» eller «visst» det motsatte av det granskningskommisjonen har fastslått, det er meningsløst.

De kan ikke gå hjem og sette Dem i en god stol med en ren samvittighet nu etter dette.

De, herr dommer, skal svare for Dem selv i stille stunder. De skal svare for Dem selv likeoverfor Deres samvittighet. De skal svare overfor andre mennesker. De skal svare for de øvrige innen juriststanden, og De skal tilslutt svare for Dem selv overfor Gud. Jeg vil derfor så innstendig jeg kan, si Dem noen alvorsord, herr dommer, før vi skilles i denne sak. For fremtiden, betenk Dem, betenk Dem. ->

Den samme sak sett fra en annen vinkling:

Den 12. mars 1941 ble det av eksilregjeringen i London nedsatt en straffelovskommite med Wilhelm Keilhau som formann. At kommisjonen var klar over at NS-medlemmer anså krigen for å ha opphørt 10/06 1940 fremgår av Ot.prop. 92 1945/46 side 68:

«Når kommitéen allikevel foreslår et tillegg i straffelovens bestemmelser om forræderi spesielt rettet mot medlemmer av NS, er hovedgrunnen, såvidt departementet forstår, at det kan være tvilsomt om bistand ytet tyskerne i tiden 10. juni 1940 inntil et nytt felttog begynner, kan betegnes som forræderi, idet quislingene hevder at hele krigen var avgjort 10/06-40, da Kongen og regjeringen hadde forlatt landet, og at

quislingenes virksomhet i virkeligheten bare tar sikte på å redde Norges selvstendighet.»

I samme Ot.prop. står det på side 72:

«Imidlertid bør enhver være oppmerksom på at forholdene kan stille seg noe mer tvilsomt når det gjelder tiden fra 10/06-40 inntil opptakelsen av et nytt felttog. Fra quislingenes side hevdes at Norge den 10/06-40 var brakt «under fremmed herredømme», idet dette uttrykk etter sin ordlyd synes å gå mer på den faktiske tilstand enn det rettslige forhold.»

På sidene 71 og 72 i proposisjonen er det en kommentar til straffelovens § 83 som er interessant:

«Det burde også herske enighet om at pragrafen fullt ut er anvendelig overfor forræderske handlinger begått i Norge sålenge felttoget pågikk, likesom den vil være fullt ut anvendelig overfor forræderske handlinger under et mulig nytt felttog.» Sitat slutt.

Landssvikoppgjøret venter på en revisjon. Dette er en prosess som vil skje uansett, og den bør påskynnes nu, 54 år etter den annen verdenskrigs slutt. Dette må bli konklusjonen på denne artikkel. ●

SANNHETEN

Av P. P. Lyngdal

Hr. redaktør.

Ved krigsslutt uttalte Adolf Hitler: «Selv om vi taper krigen vil vi likevel seire, for våre ideer vil trenge seg inn i våre fienders hjarter».

Tidens utvikling viser oss sannheten i dette, men nu kalles det demokrati. ●

Pakkiser og nazister

Av Geir Ove Kvalheim
i «Klassekampen» 4/8-99

Av John Sanstad
i «Adresseavisen»

Norsk presse og kringkasting angriper med god grunn bruken av den nedsettende betegnelsen «pakkis», men har ingen hemninger med å bruke «nazist».

Som kjent ble ordet nazist lansert i nedsettende betydning om de tyske nasjonalsosialistene, men ordet ble aldri brukt offisielt av partiets tilhengere. Å kalle nasjonalsosialister for nazister er derfor helt likestilt med å kalle pakistanere for pakkiser. Å bruke betegnelsen om personer som ikke er eller var nasjonalsosialister, som f.eks. de fleste norske NS-medlemmer, er dessuten falske beskyldninger.

I dag blir betegnelsen nazist brukt uhemmet om personer eller synspunkter man ikke liker, ofte som angrep mot Fremskrittspartiet. De vesentligste likhetspunkter mellom Frp og NS er vel motstand mot masseinnvandring fra andre kulturområder, ønsket om styrking av Forsvaret og prinsippet at samfunnsborgerne ikke bare har rettigheter, men også plikter og ansvar.

Fremskrittspartiets nese-gruse beundring for alt amerikansk, og for markedskreftenes og kapitalens frie spill, ligger imidlertid så langt fra Nasjonal Samlings program som vel mulig. ●

Å minnes de falne

Klassekampens redaktør omtalte i avisens leder den 8. juni minnemonumentet over falne frontkjempere i Krasnoje Selo som «skammens monument». De falnes familier og tidligere soldatkolleger har reist et minnesmerke over sine falne, med den lokale kirkens velsignelse, og med god hjelp fra en russisk forbrødringsorganisasjon som for en stor del består av sovjetiske krigsveteraner.

Det finnes mange viktige saker i nasjonal og internasjonal politikk det er verdt å konsentrere seg om. Det finnes saker som fortjener vår hele og fulle oppmerksomhet, og som det er verdt å gå på barrikadene for. Kampen mot et minnemonument over døde ungdommer er ikke en slik sak. Selv har jeg vært aktiv på venstresiden i norsk politikk, og forsøkt å gi mine bidrag til kampen mot rasismen etter beste evne. Jeg har derfor ingen motiver i retning av å ville unnskyldte eller bortforklare alle de forferdelige ting en væpnet konflikt fører med seg. En kan likevel ikke bli annet enn pinlig berørt over at Klassekampens redaktør brenner for å samle folk under en parole som vil nekte andre å minnes sine døde.

En slik form for intoleranse for andres ståsted og livssyn hadde man håpet forsvant med de totalitære regimer som ble brakt til opphør ved fredsslutningen i 1945. En slik holdning vitner også om en form for historieløshet man ikke forventer å finne hos en avisredaktør. Michélet skriver at minnesmerket «er satt opp for å hedre norske nazister og nazi-sympatisører som frivillig lot seg verve som frontkjempere til Hitler-Tysklands barbariske korstog mot Sovjetunionen.»

Selv om vi på venstresiden tar sterk avstand fra frontkjempernes politiske ståsted og veivalg, kan vi i det minste la være å fordekke de

motiver som drev de fleste av disse ungdommene til fronttjeneste: Sovjetunionens barbariske angrep på Finland. Det var frykten for kommunismen som drev dem, frykten for den politiske og militære maktfaktor som hadde angrepet en nordisk nabostat, okkupert halve Polen, annektert alle de tre baltiske landene, og som hadde verdenskommunismen som et uttalt mål helt siden revolusjonen i 1917.

De fleste av de 7000 ungdommene som meldte seg, var i alderen 16-20 år. Jeg betviler sterkt at det i denne aldersgruppen fantes en overvekt av hardkokte, ideologiske overbeviste nasjonalsosialister. En tør anta at fles-teparten hadde den samme sterke fedrelandskjærlighet som de som kjempet på den andre siden, og at de i tillegg var påvirket av strømminger i sitt nære miljø av venner og familie. De var unge gutter som gjennomlevde hardere trefninger og større tap enn noen annen norsk stridsenhet i historien, gjennom mer enn tre år i de hardeste frontavsnittene under den annen verdenskrig. De falt ikke i kamp for Tyskland, like lite som de falne Linge-karene falt for England. Alle må de ha ment at de kjempet for Norges sak, og for sitt hjemlands frihet og selvstendighet.

La oss i det minste ikke gjøre oss selv så små at vi frarøver døde ungdommer deres motiver og deres fedrelandskjærlighet. La oss heller håpe at vi engang kan minnes alle de som falt i kampen for det de mente var Norges sak med respekt. Slik kan kanskje vår egen sivilisasjon en gang reise seg av skammen over at 50 millioner døde ligger igjen på verdens slagmarker fordi vi som mennesker ikke har lært å leve i fredelig sameksistens.

Det finnes mange måter å nærme seg en større toleranse for hverandre på. Michélet sitt initiativ er ikke en av dem. ●

I humanitetens tjeneste

OLAF W. FERMANN - DEL II

Av E. L. Oslo

Norges Røde Kors

Direktør Olaf W. Fermann beretter følgende:

Min inntreden i styret for Norges Røde Kors fant sted på et møte den 25. mars 1942 på presidentens kontor. (Bilag 6.)

Av protokollen vil det fremgå at jeg på grunn av de rykter som ble meddelt over London radio i forbindelse med min tiltreden, hadde anmodet om at styrets beslutning ble meddelt de interesserte kretser i en mere utførlig form.

Jeg kunne ikke komme med et sånt ønske overfor styret, såfremt ryktene anga det samme forhold.

Forut for styremøtet hadde disse rykter vært diskutert. Såvel president Heyerdahl, som overlege dr. Paus, hadde erklært at de ville gjøre sitt ytterste for å demtere dette. (Eksempler på London-rykter finnes i bilag 14 og 15.)

Jeg hadde på den tid selv mine tvil om hva som var det riktige å gjøre. Jeg var virkelig i en meget vanskelig situasjon. Innen NS hadde jeg ingen sterk posisjon. Jeg hadde Quislings ord på at han skulle beskytte Røde Kors, og det stolte jeg på. Samarbeidet med Heyerdahl måtte først prøves og finne sine praktiske former. Personlig hadde jeg et meget sterkt ønske om å virke i Røde Kors, men om jeg kunne oppfylle de forventninger som presidenten stillet til meg, ville først fremtiden vise.

Jeg tilbød Heyerdahl å tre tilbake før møtet fant sted. Han ba meg på det instendigste om å bli stående og sendte overlege dr. Paus i samme ærende til meg.

Jeg skjøv alle betenkeligheter til side og tok min beslutning. I årene som kom

var jeg aldri i tvil om at jeg hadde gjort rett.

I det siste avsnitt i referatet fra møtet vil man se at overlege Nicolaysen bringer på bane omsorgen for de norske gisler og dermed ruller opp tanken om alle norske fanger, krigsfanger og politiske fanger og deres behandling. Det hersket tvil om hvorvidt de tyske myndigheter ville godkjenne en slik innblanding. Jeg kom i tiden fremover i særlig grad til å ta meg av denne del av Røde Korsarbeidet. I virkeligheten blandet jeg meg ikke på noe tidspunkt inn i den administrative del. Det arbeide som jeg hadde med å gjennomgå Røde Kors-korrespondansen og å gi råd om Røde Kors forholdsregler hadde jeg bedt meg om å bli fritatt for. (Bilag 6 c.)

I magister Rasmussens bok «Barmhjertighetsfronten» er det på side 29 gitt en orientering om hvorledes jeg kom med i Norges Røde Kors. Den er ikke i overensstemmelse med sannheten:

«Norges Røde kors fikk den 18. februar en skrivelse fra Innenriksdepartementets foreningskontor. Her ble det gjort krav om at NS-mannen, direktør Fermann, skulle inn i Norges Røde som visepresident...»

Røde Kors fikk det nå travelt med å konferere med Innenriksdepartementet og dr. Koch i Tyske Røde Kors.»

Det virkelige forhold, som dokumenteres med bilagene 1 til 6, er følgende:

- 1) Etter mottagelse av brev av den 18. februar 1942 fant ingen forhandlinger sted. Brevet av 18. februar er ikke som anført et forlangende fra Foreningskontoret eller Innenriksdepartementet, men en skrivelse formet og skrevet etter presidentens eget ønske.
- 2) Bilagene 1-2-3 og 3b gir opplysninger om de for-

handlinger og de muligheter, som presidenten har drøftet med Hagelin i forveien.

- 3) Brevet fra Koch (bilag 4) er skrevet den 30. januar 1942. Landrat, dr. Heinrich har på et tidligere tidspunkt - etter brevets innhold å dømme - forhandlet med Heyerdahl, som har erklært seg «prinsipielt helt rede til å etterkomme ønsket om omordning av sitt styre.» «Særlig hilser herr Heyerdahl det med glede hvis herr Fermann inntre i styret for det norske Røde Kors...»
- Dr Koch skriver dette brev etter samtale med herr Heyerdahl.

- 4) Bilag 5 er et brev fra meg til Heyerdahl av 10. februar 1942. Det bekrefter innholdet av den samtale som vi hadde den 9. februar.

Det har vært nevnt at jeg helst ville inn i styret som alm. medlem, men herr Heyerdahl har ment at det var ønskelig at jeg tiltrådte som visepresident. Jeg foreslo at jeg skulle forelegge dette spørsmål for Quisling. Han var enig med Heyerdahl.

Med brevet følger som bilag et utkast til brev som jeg fikk i oppdrag av Heyerdahl å amode Hagelin om å sende til Røde Kors, «således som av Dem ønsket.»

Som bilag 19 vedligger en redegjørelse fra dr.jur. H. Schiedemair. Den slutter som følger:

«Abschliessend bestätige ich nochmals ausdrücklich, dass der Vorschlag, Herrn Olaf Fermann in das Präsidium des norwegischen roten Kreuzes aufzunehmen, nicht von damaligen norwegischen Innendepartement und auch nicht von National Samling ausgegangen ist.»

Da jeg overtok vervet som

visepresident i Norges Røde Kors i februar 1942 under den tyske okkupasjon av Norge, var jeg fullt klar over hvilken ansvarsfull og vanskelig stilling jeg overtok. Jeg hadde erfaring i Røde Kors-arbeide fra første verdenskrig.

På dette tidspunkt hadde jeg ikke lest Max Hubers bok «Der barmherzige Samariter», den kom først ut i 1944, men denne bok og de sitater, som gjengis nedenfor, kan uten reservasjon brukes som begrunnelse for og forklaring på min holdning og mine forskjellige former for initiativ som visepresident i Norges Røde Kors under krigen.

«For den som i sitt hjelpearbeid står som mellommann mellom fiendtlige stater, er en slik innstilling ikke bare mulig, den er ikke bare fornuftig, den er en plikt. Og selv om han av og til lar sine følelser få utløp... må man aldri gå ut over den grense som er nødvendig for å beholde alle parter tillit. Dette gjelder ikke bare når tilliten er fast forankret. Det gjelder i ennå høyere grad når den av andre grunner synes å stå på spill, ja, selv om den er gått tapt.» «s. 69-70)

«Dette medfører at det internasjonale Røde Kors må behandle begge krigførende parter likt, i åpenhet og sanndruhet. Som mellommann må det vise like stor villighet til å hjelpe begge parter og ikke la seg begeistre eller dempe av personlige, nasjonale, sosiale eller religiøse sympatier eller antipatier.» (s. 70).

Alle de vanskeligheter som en Røde Kors-mann kan møte og alle de krav som Max Huber har formulert, sto jeg overfor - samlet. Og ansvaret for at oppgaven skulle kunne løses, hvilte i praksis i stor utstrekning på meg alene. Den eneste som syntes å være klar over situ-

asjonens alvor og hva den krevet av Norges Røde Kors, var direktør Heyerdahl.

Det var en usedvanlig floket og vanskelig situasjon vi skulle ordne opp i - som mellommann mellom tyskere og nordmenn, NS- og hjemmefrontinteresser i en akutt krise. Det gjaldt NRK's være eller ikke være.

Når denne situasjon hadde oppstått skyldtes det nettopp at NRK's ledelse og dets underavdelinger, ikke minst hjelpekorpsene, ikke var fullt klar hva de ekstraordinære forhold krevet av et Røde Kors i et okkupert land.

Norge hadde ikke vært i krig på 130 år. Hverken den norske Røde Kors-organisasjon eller dens ledere hadde noensinne opplevet eller forberedt seg på de mentale krav som måtte stilles til Røde Kors under krig, enn si under en okkupasjon.

Del 3 i serien om Olaf W. Fermanns innsats under okkupasjonen kommer i neste nummer.

I tillegg til denne serien vil våre lesere i dette nummer finne en avsluttende artikkel av samme forfatter. Den bærer tittelen: «En revisjon av landssvikoppgjøret vil komme - uansett.»

Red.

Churchills avsløring

Av Øystein W. Lunde

Under en fest for Churchill i november 1954 kunne hederstjernen fortelle at han i krigens siste dager hadde sendt et telegram til feltmarskalk Montgomery og bedt ham ta godt vare på de tyske våpnene og lagre dem slik at de hurtigst kunne utleveres til tyskerne igjen. De vestallierte kunne kanskje bli nødt til å gjøre bruk av tyske soldater hvis russerne ikke respekterte sonergrensen,

Forts. side 11 ➔

Churchills avsløring ...

Forts. fra side 10

men fortsatte fremrykningen vestover.

Denne avsløringen forteller egentlig ikke noe annet enn at Churchill var fryktelig redd for russerne - og det var jo ingen hemmelighet.

I en voldsom kritikk mot Churchill i «Time»s (den 25. november 1954) spør avisen hvorfor han gjenopplivet denne gamle historien akkurat nå. Ville det ikke bety at han ga de tyske nazistene et godt propagandavåpen, og at de nå kunne si: «Der ser dere at Hitler hadde rett og at Churchill i 1945 var enig med ham. Hadde de vest-allierte sluttet separاتفred med tyskerne og tatt dem med i et felttog mot russerne, ville vi for all tid være kvitt kommunismen».

GI DETTE NUMMER VIDERE

til en annen når du har lest det! Det er en god måte å fremme vår sak på, og den kan også skaffe oss nye abonnenter.

NÅ TRENGER VI FLERE

VENNEGAVER

Denne gang kvitterer vi for 38 vennegaver som gir oss tilsammen kr. 8.768,-.

Ferietiden har gitt styrke og glede - men færre vennegaver.

F og L trenger fortsatt hjelp for å kunne nå dere slik vi alle ønsker.

TAKK FOR BIDRAG

Vår adresse er:

FOLK og LAND, Postboks 3239 Elisenberg
0208 Oslo

Takk for følgende bidrag:

Initialer	Sted	Beløp	Initialer	Sted	Beløp
E.P.	Indre Arna	300,-	A.G.	Østerås	200,-
J.H.	Sandsøy	200,-	I.S.	Stavanger	400,-
B.D.	Billingstad	300,-	N.N.	Oslo	200,-
B.Aa.	Sunde	100,-	L.H.Ch.	Moelv	500,-
O.H.	Hemnes	50,-	E.K.	Kristiansand	200,-
G.L.	Oslo	200,-	J.H.	Tofte	200,-
J.S.	Høvik	100,-	H.N.	Kristiansand	200,-
N.N.	Oslo	60,-	T.H.	Oslo	100,-
K.S.	Bodø	40,-	N.N.	Oslo	90,-
M.A.	Oslo	200,-	O.Ø.	Oslo	100,-
L.S.	Dale	40,-	A.N.	Porsgrunn	400,-
E.H.	Skårer	500,-	G.G.	Mjøndalen	200,-
O.A.S.	Nesna	500,-	P.K.	Argentina	748,-
G.S.	Harstad	300,-	O.B.	Oslo	500,-
S.H.	Hønefoss	50,-	S.T.	Bergen	200,-
K.K.	Oslo	100,-	M.A.	Ålesund	200,-
H.R.	Dokka	100,-	E.C.	Svinndal	300,-
E.S.	Oslo	200,-	K.H.	Skien	50,-
E.G.	Rygge	300,-	D.C.	Moss	340,-

Det Tysk-norske Handelskammer

Jakten på det gode liv

Langt over 1000 næringslivstopper fikk det travelt med å sikre seg medlemsskap i det tyske-norske handelskammer under okkupasjonen. Et medlemskort i organisasjonen sikret dem store oppdrag for tyskerne. Folk og Land bringer her et lite knippe tilfeldig utvalgte navn fra handelskammerets arkiver.

Flere vil følge.

I ledelsen:

Ing. Frithjof Heyerdahl, direktør i Norsk Siemens A/S. Lorentz Vogt, adm. direktør i Norges Industriforbund.

Direktør Dr.ing. Fr. Andersen, Stavanger Electro-Stålverk.

Fr. H. Behrens, adm. direktør i A/S Sydvaranger.

Baksjef O. Evensen, Den norske Creditbank.

Direktør Tromas Falck jr., Det Bergenske Dampskibsselskap.

Konsul Gunnar Frederiksen, Melbo.

Ing. Hans Th. Kiær i Fa. And. H. Kiær & co.

Thorolf Mowinckel i F. Schee, Aas & Movinckel A/S.

Kgl.Ung. Generalkonsul P.M. Røwde.

Johs. Gahr, adm. direktør i

Jøtul og Kværner ovnstøpe-ri.

Direktør O. Albrecht, United Sardine Factories A/S. (U.S.F.) Bergen.

Medlemmer:

S. Bartz-Johannessen, fiskemel-eksportør, Bergen.

Chr. Bjelland & Co. sardinfabrikk, Stavanger.

Blichfeldt, agentur, Bergen.

Harald S. Borchgrevink, Den norske tremasseforening, Oslo.

S.M. Bryde, «Norges Handelskalender», Oslo.

S.D. Cappelen, Ulefoss Jernverk, Ulefoss.

S. Garmann Clausen A/S, Kontormaskinagentur, Oslo.

Haraldsøn A/S Kontormøbler/rekvisita, Oslo.

Direktør Carl A. Janicke i A.E.G. Oslo.

Johs. P. Johnsen, Kolonialvarer engros, Kristiansand S.

Generaldirektør S. Kloumann, Norsk aluminium

Company, Stabekk.

Så tidlig som i 1941 var det 833 norske medlemmer i handelskammeret. Senere

strømmet atskillig andre til fra alle kanter av landet. ●

HVA MOTSTANDSMENN SELV KAN FORTELLE

«Både motstandsbevegelsen og norske embetsmenn stilte seg like likegyldige til deportasjonen av de norske jødene til dødsleirene i 1942.

Etter krigen har vi gjort alt for å dekke over denne skampletten i norsk historie. Selv idag er vi ikke villige til å se sannheten i øynene. Det er skremmende og sjokkerende».

Det var en av de ledende motstandsmenn i Telemark under okkupasjonen, Kjell Staal Eggen, som sa dette til Dagbladet i begynnelsen av 1983.

Han fortsatte:

«De norske jødene ble ikke advart mot tyskernes

storaksjon i 1942 og lite ble gjort for å hjelpe dem til å flykte. Bare et fåtall av de 800 jødene unnslopp deportasjonen til Tyskland».

Etter krigen har vi gjort alt for å dekke over denne skampletten i norsk historie. Selv idag er vi ikke villige til å se sannheten i øynene. Det er skremmende og sjokkerende».

Kjell Staal Eggen opplevde selv Hjemmefrontens avvissende holdning da han

forsøkte å hjelpe en jødisk familie i Skien:

«Sett dem på gata og la tyskerne overta», var svaret han fikk fra en av motstandsfolkene.

Etter krigen har vi gjort alt for å dekke over denne skampletten i norsk historie. Selv idag er vi ikke villige til å se sannheten i øynene. Det er skremmende og sjokkerende».

Som en kommentar til uttalelsene fra Kjell Staal Eggen, sa forfatteren Sigurd Senje, selv motstandsmann, til Dagbladet:

«Milorg-ledelsen gikk så langt at de utstedte forbud mot å hjelpe jødene. Det er blant de ting en har vondt for å innrømme nå etterpå.●

BOKSALG

Emner:

Blix, Kamban m.m.
30 åra, tysk, norsk historie.

Krigslitteratur, meget spesielle bøker. 300 bøker/hefter tilsalgs. Nasjonal Samling, osv.

Skriv, ring, fax etter lister.

PER TIDEMANSEN

Kobbervæien 11
4616 Kristiansand S
Tlf./Fax: 38 03 37 34

LEILIGHET SØKES

For en av mine beste venner søker jeg 2-3 roms leilighet, helst 1. eller 2. etasje, i Oslo eller nærmeste omegn.

Vennligst ring

22 71 36 00

Øivind Lund

Quisling og A-pressen

Lektor tar hovedfageksamen nr. 3

Lektor, cand.philol. Kjell Aspås (medarbeider i bl.a. *Folk og Land*) vil i høstsemesteret gå igang med sin tredje hovedfageksamen ved universitetet i Oslo. Denne gang vil han forske i A-pressens holdning til Vidkun Quisling i «de harde tredeår».

Lektor Aspås har to ganger tidligere avlagt historisk-filosofisk embetseksamen ved UiO, med hovedfagsavhandling i «nordisk, særlig norsk, språk og litteratur» (1969) og «litte-

raturvitenskap» (1998). Hovedfagsavhandlingens (foreløpige) arbeidstitel er: *Harde 30 år*. Arbeiderpartiavisene og Vidkun Quisling (1930-40).

Hvis noen vil støtte (tips, råd) ham i dette arbeide, kan det skje via *Folk og Land*, postboks 3239 - Elisenberg 0208 Oslo.

Personlige henvendelser er (iallfall foreløpig) ikke aktuelt.

Nå forfaller bladkontigenten

Stans opp et øyeblikk, og tenk over om det er lenge siden du har betalt bladkontigenten.

Folk og Land er avhengig av at alle er ajour med bladpengene, og vi vil være takknemlig om du omgående nytter deg av innbetalingskupongen som er innlagt i nummeret. Er du i tvil så skriv til eller ring redaksjonen.

Vi venter ikke at alle har økonomisk evne til også å gi oss et ekstra bidrag, men du skal vite at selv den minste pengehjelp betyr så uendelig meget for avisens drift.

Kanskje kjenner du også noen som kunne tenke seg et abonnement på bladet vårt.

En takk til bladet

Av Roy Harry Olsen

Da jeg er meget samfunnsinteressert er jeg ofte på hovedbiblioteket på Deichmann hvor jeg der har anledning til å lese mange tidsskrifter.

Som aktiv skribent i Osloavisene leser jeg jo omtrent alt som av den grunn er til nytte for dette arbeide. Forleden tok jeg for meg de utgaver av *Folk og Land* som var utgitt i 1998 og fram til idag. *Folk og Land* ligger ikke i hyllene, men utleveres ved skranken mot kvittering. Dette er sikkert fornuftig da det jo finnes politiske pøbler også på Deichmann dessverre.

Jeg skylder å gjøre oppmerksom på at jeg er sosialist og står langt til venstre. Tilhører SV-kretsen.

Under de fem triste år var jeg bare unggutten og har siden hatt liten interesse av å forstå eller sette meg inn i de innviklede politiske forhold før og under okkupasjonen.

Ble det etter å ha lest *Folk og Land*. Jeg fant bladet renslig og fri for pøbeljournalistikk. Jeg ser også med stor glede at det ikke er kommet i hendene på nynasistene. Sikkert er det at disse har ødelagt mere for dere enn AKP-ml. - da mange forbinder nynasistenes virksom-

Inkonsekvenser ...

Forts. fra side 3

opplevet den store interesse det er for idrettskarakterer. Ja, de populære løssalgsviser bruker halvparten av plassen for å gjengi dem.

Så har vi rasen, da:

I Norge er det straffbart både i tale og skrift svakt å antyde at et rasebegrep eksisterer. Det er diskriminerende. (Likevel noe temperert alt etter som vi trenger de fargedes arbeidshjelp. Er det stor ledighet lyder ropet: «Ut med dem»)

Det er den gamle historie om Palmene og Korset.

Mennesket må ikke være av rase, - men hvor stolt er ikke det samme menneske ved å kunne fremvise stamtavlen til hunden sin, hesten eller kua.

het med INO og *Folk og Land*, og også med NS-folks opptreden under krigsårene.

Selv tidligere motstandsfolk har fortalt meg at uniformerte NS-medlemmer og NS-avdelinger ikke ravet beruset i gatene og at NS-folk aldri bar hakekors i oppmersjer eller på stevner, slik nynasister gjør i dag.

I det siste har jeg også lest at Terboven ble NS-medlemmers svorne fiende, - senere også selveste Adolf Hitler etter de mange løftebrudd.

Under lesning av Melsoms okkupasjonshistorie er jeg kommet til at Nasjonal Samling var et tvers igjennom norsk parti før og under okkupasjonen, og slett ikke noe haleheng til nazismen i Tyskland.

Jeg overveier nå sterkt å abonnere på *Folk og Land* Fra før abonnerer jeg på «Klassekampen», «Ny Tid» og «Aftenposten», så folkesladder har nok vanskeligheter med å plassere meg.

Jeg vil til slutt her ønske alt godt for bladet og det ærlige arbeide det utfører for forståelse innen vårt demokrati.

RYSTENDE LOGIKK

Det er masseindividets følelse, ikke fornuft, som dikterer dets holdning - eller mangel på slik - til tidens hendelser.

Hvorfor fikk boken «Flukten fra Dakar» slikt salg og publisitet? De som kjøpte den trodde det var fordi de selv beundret mot og handlekraft, noe som fantes i boken. Men slik var det ikke. Det var fordi motet og handlekraften kom fra deres egne.

Når slikt mot og dertil eventyrets humor langt overstråles i «Eventyret om Solbris» - og salget likevel ikke nådde opp til opplaget av «Flukten fra Dakar» - skyldes dette at det her dreier seg om «Solbris-rømlinger».

Til tross for at denne bok litterært sett også står høyere enn «Dakar-boken», så viser altså dette at det ikke er *dåden* i seg selv som vurderes som en sportslig prestasjon, men at det her dreier seg om et typisk følelses-kompleks.

Det norske folk kan godt lese dramatiske beretninger om fengsel og flukt i andre land, og ikke tror vi oppetitten er mindre hvis denne flukt dreier seg om politiske fanger som er dømt av landets domstol. Vårt folk er uhyre inkonsekvent og mangler evnen til å rødme over det. Derfor kan det også godt i freidig selvbevissthet forlange norske politiske flyktninger utlevert, (f.eks. «Solbris»-karene) men nekter selv å utlevere noen som søker asyl hos oss.

Vi har alle med herlige gys og sikkert også med all mulig sympati - fulgt Djeveløyas flyktninger mot friheten, uten særlig å bry oss med hvorvidt det her dreier seg om statsfiendtlige elementer. Det var flukten som sådan som interesserte oss, og motet, handlekraften og eventyret blir aldri forringet selv om det måtte forekomme moralske egenskaper hos noen som man ellers fant å laste.

Der har vi f.eks. Neil Swansons bok «Ubeseiret» hvor det i omslagsbindet heter: «Vi får så en høyst dramatisk beretning om hans flukt fra lenkegjengen, hans videre karriere i livet med fremgang, lykke og kjærlighet...». Og her dreier det seg jo også om en fange som var flyktet fra rettferdighetens straff.

La oss slå fast at mot og dåd således bare finnes hos norske og internasjonale jøssinger.

Det er som med sult og lidelse i konsentrasjonsleirene. Det vekker alltid rystende sorg å lese om som rimelig er. Men det er underforstått at dette selvsagt bare gjelder samme kategori mennesker.

De to begreper forkommer ikke i følelsens bevissthet hvis det dreier om f.eks. «Landssvikere».

Altså: Det er ikke sulten og lidelsen i seg selv som ryster en, (hva det jo burde være) men hvem det går utover.

Rystende logikk, ikke sant?